

Bandi István

Az 1989-es romániai forradalom látható és láthatatlan aspektusai

1989 csodálatosnak nevezett éve még utolsó hónapjára is tartogatott történelmi meglepetést. A megdönthetetlennek hitt Ceaușescu-rendszer néhány nap alatt, kártyavárszerűen omlott össze, teret adva Romániának a korábban már a változás útjára lépett szocialista államokhoz való csatlakozáshoz.

A magyarországi és a nyugati média részletesen beszámolt az 1989 decemberében Temesváron, illetve Romániában zajló forradalmi eseményekről. Ekkor Magyarországon számos támogató és együttérző állampolgár gondolta úgy, hogy utcára vonul kifejezni támogatását a Temesváron tüntetőkkel. Az erdélyi magyarságról a médiumok révén ismertté vált, illetve családi és ismerősi kapcsolatokon keresztül is terjedő hírek hatására már december elején számos utcai demonstrációra került sor. Rendkívül változatos volt a szervezői kör: vallási csoportosulásoktól a civil szervezeteken át a politikai alakulatokig mindenki kiállt az emberi jogok, konkrétan az erdélyi magyarság jogainak lábbal tiprása ellen. A tüntetéseknek rövid idő alatt sajátos menetrendje alakult ki: a demonstrálók kötelező jelleggel keresték fel a Román Szocialista Köztársaság nagykövetségét, a Hősök terét, a Kossuth teret, templomokat. Így december elején egyházi közösségi csoport tartott gyertyás-énekes

tüntetést a Román Szocialista Köztársaság nagykövetsége előtt Tőkés László lelkész mellett kiállva.¹ Egy héttel később, az év folyamán már többször is megnyilvánult Román Antikommunista Liga december 10-én, a Vörösmarty téren tüntetett az emberi jogok romániai megsértése ellen.²

A decemberi erőszakos eseményeket megelőzően a Szabad Európa Rádió és az MTV *Panoráma* műsorának köszönhetően közismertté, sőt szimbólummá vált a temesvári lelkész, Tőkés László kálváriája, aki már évek óta kitartóan tiltakozott a Ceaușescu-diktatúra erdélyi magyar közösséggel szemben folytatott sorvasztó politikája ellen.

A TEMESVÁRI FORRADALOM ÉS TÖKÉS LÁSZLÓ

Tőkés László 1989-ben Temesváron, a Timotei Cipariu 1. szám alatt lévő lelkészi hivatalban már hónapok óta *pária* állapotban élt családjával. A kialakult helyzet alapját kimondottan Tőkés László korábbi, '70-es és '80-as években a Ceaușescu fémjelezte rendszerrel szemben kifejtett ellenálló magatartása szolgáltatta. A Securitate orra előtt külföldre juttatott, az erdélyi magyarság valós helyzetéről szóló tájékoztatók nemzetközi nyilvánosság elé kerülése szabályszerűen vonta maga után Tőkésre, illetve családjára a hatalom részéről operatív eszközök alkalmazását. A Securitate operatív kombináció keretében az erdélyi református egyházi vezetést

¹ ÁBTL 2.7.1. 45-78_8-215_1989 NOIJ 1989. december 2-ai jelentés.

² ÁBTL 2.7.1. 45-78_8-217_1989 NOIJ 1989. december 8-ai jelentés.

használta fel arra, hogy a temesvári református lelkészt elhallgattassa. Papp László nagyváradi református püspököt vonták be a műveletbe. Az egyházi vezető előbb felfüggesztette állásából Tökést, majd eltávolítását kérte a hatóságoktól. A „szocialista törvényesség” logikája alapján a bíróság határozatot hozott a kilakoltatásról, illetve az erőszakszervek intézkedését helyezte kilátásba, pontosan meghatározva a kilakoltatás időpontját (december 15.) és a kényszerlakhely helyszínét (Szilágymenyő).

December harmadik hetében, 17-én, vasárnap hajnalban Tökés Lászlót és családját a Securitate és a Milícia egységei teherautóra rakták, és elszállították a jelenlévő tüntetők tiltakozó jelenléte ellenére. Elszállítása után az addig a lelkeség köré sorakozó tömeg tovább demonstrált, majd a hírre reagálva városszerte újabb tömegek vonultak utcára. A református lelkészség épületében és környékén zajló eseményekkel párhuzamosan a városban több helyszínen néhány hete valakik „Le Ceaușescuval” feliratokat festettek az épületek falaira. A Securitate illetékesei felderítésbe fogtak, azonban az események felgyorsulása már nem tette lehetővé a tettesek beazonosítását.

December 17-én a temesváriak már tömegtüntetéseken követelték Ceaușescu menesztését, és tiltakozásuk jeléül megrohmozták a megyei pártbizottság épületét. Az est leszálltával a román hadsereg és a belügyi erők fegyverhasználatára is sor került, sok tüntető maradt holtan a tüntetések helyszínein. 18-án Ceaușescu utasítást adott, hogy minden rendbontást fegyveresen toroljanak meg

Látkép 1989: egy T-55 harckocsi Temesváron a Piața Victoriein, a Román Nemzeti Színház és Operaház épülete előtt. Fotó: Fortepan / Urbán Tamás adományozó, képszám: 47081.

a hadsereg, illetve a belügyi alakulatok részvételével, valamint tábornoki bizottságot küldött Temesvárra a helyzet rendezése érdekében. Az Iránba távozó elsőszámú vezető feleségére bízta az ország irányítását, illetve a temesvári helyzet kezelését. Elena Ceaușescu a *Trandafirul* (Rózsa) titkos művelet keretében 43 temesvári áldozat elégetését valósította meg a Securitatéval.³ December 19-én a tüntetők már a korábbi napokban börtönökbe hurcoltak szabadon engedését követelték. A hadsereg és a belügyi szervek ismételten fegyvert használtak, azonban ekkor már a nagyipari gyárak munkássága is tömegesen csatlakozott a tiltakozókhoz. December 20-án a százezres tömeg átvette az irányítást Temesváron, és elkezdődött az új társadalmi képviselői szervek felállítása.

BUDAPEST ÉS A TEMESVÁRI FORRADALOM

Budapesten a december elején megtartott tüntetésekhez képest a hónap közepén szervezett demonstrációk jellege megváltozott. A román erőszakszervek elnyomó

³ A Legfelsőbb Bíróság katonai részlegének 6/1991. sz. ítélete részletesen tárgyalja a Rózsa titkos művelet keretében a holttestek elrablását, illetve elégetését. Az ítélet pontosan megnevezi azokat a tiszteket, akik ezeket a cselekedeteket végrehajtották. <http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0215cada.htm> (Utolsó letöltés: 2019.12.14.)

intézkedéseire reagálva a politikai pártok kezdeményezte tüntetéseken már nyíltan a diktátor felelősségre vonását követelték a tüntetők, így a december 18-án, a Hősök terén késő délután a többek között az MDF, az SZDSZ és a Fidesz szervezésében összegyűlt többezres tömeg „Romániának kenyeret, Ceaușescunak kötelet” követelt.⁴

A nyugati, illetve magyar média folyamatosan tájékoztatott a Temesváron zajló eseményekről, ennek ellenére sok esetben pontatlanság, illetve félretájékoztatás volt jellemző. Így nem meglepő, hogy Tőkés László sorsáról néhány napig ellentmondásos hírek terjedtek. A Magyar Cserkészszövetség vezetése csak december 20-án tudta meg, hogy mi is történt Tőkés Lászlóval, és erre reagálva szerveztek néma tüntetést december 21-én az RSZK nagykövetsége elé.⁵

TEMESVÁR UTÁN BUKARESTBEN: FORRADALOM?

A decemberi romániai forradalmi események Temesváron december 20-ával lezáruló szakasza után a fővárosban is tüntetések kezdődtek, elsősorban annak hatására, hogy az Iránból hazatérő Ceaușescu a Temesváron történeteket elítélő televíziós beszédet mondott. Ebben azt hangsúlyozta, hogy huligánok akadályozták a törvényes intézkedést (Tőkés László kilakoltatását), illetve nyíltan rátámadtak a párt-, a rendfenntartó és a katonai intézményekre azzal a céllal, hogy Románia integritását és társadalmi berendezkedését veszélyeztessék. Állítása szerint ezen felforgató elemek terrorista cselekményeinek szervezői, reakciós, imperialista, irredenta és sovíniszta körök voltak, amelyek kapcsolatban álltak idegen államok titkosszolgálatával.⁶

A beszéd nem bizonyult meggyőzőnek: a következő napra, december 21-ére

⁴ ÁBTL 2.7.1. 45-78_224_1989 NOIJ 1989. december 19-i jelentés.

⁵ ÁBTL 2.7.1. 45-78_227_1989 NOIJ 1989. december 21-i jelentés.

⁶ Pe 20 decembrie, după evenimentele din Timișoara, Nicolae Ceaușescu are un discurs la TVR în care ca. (2015.12.20.). <https://www.youtube.com/watch?v=qHnFGFAce8c> (Utolsó letöltés: 2019.12.14.)

pártutasításra megszervezett, a Központi Pártbizottság székháza előtti térre összehívott, a temesvári eseményeket elítélő gyűlés csúfos kudarcba fulladt, sőt az ott összegyűlt emberek egy része rendszerellenes tüntetőként az utcákon maradt. December 21-én este bekövetkezett az, amitől a legfelsőbb vezetés félt: a tömegessé váló tiltakozások előntötték a román fővárost. A katonai és rendőri erők erőszakos fellépése nyomán sokan meghaltak és megsérültek, azonban 22-én reggel újult erővel folytatódott a tüntetések. Végül a Milea⁷ honvédelmi miniszter halála után hatalomra kerülő Stănculescu⁸ tábornok intézkedéseinek köszönhetően aznap már nem folytatódtak a mérsárlások. A diktátor felelőségével együtt délben helikopterrel eltávozott Bukarestből. A hatalmat azonnal a Párt eddig háttérben tartózkodó csoportja vette át, élén Ion Iliescuval.

DEZINFORMÁCIÓ ÉS MEGTÉVESZTÉS A ROMÁNIAI ESEMÉNYEKSEL KAPCSOLATBAN

A pontos tájékoztatást az is nehezítette, hogy a hírek valódiságát nehéz volt több független forrásból ellenőrizni. A dezinformációt felismerni és a titkosszolgálati szakemberek megtévesztő, zavaró műveleteit felfedni még kevésbé sikerült akkor. A most rendelkezésre álló levéltári források alapján tudjuk, hogy például a Tőkés Lászlóról terjesztett hír, miszerint „a korábbi döntéssel ellentétben nem

⁷ Milea, Vasile (1927–1989) tanítóként kezdte pályáját. Az ötvenes években elvégezte a gyalogsági tiszti iskolát és végül a Katonai Akadémián kapott páncélos fegyvernemi képzést. A katonai pálya minden lépcsőfokát megjárta. 1980-ban nevezték ki vezérkari főnökké, majd 1985-től 1989. december 22-i haláláig volt a Nemzetvédelmi Minisztérium vezetője.

⁸ Stănculescu, Atanasie Victor (1928–2016) a szibériai tiszti iskolában tüzér szakon végzett 1949-ben, majd a Katonai Akadémiát is e szakirányon fejezte be. A román Vezérkari Főnökség Mozgósítási és Beszerzési igazgatóságának vezetője lett, 1989-ben a honvédelmi miniszter harmadik helyetteseként dolgozott. Tagja volt a Temesvárra küldött tábornoki bizottságnak. Milea miniszter halála után december 22-én a diktátor őt nevezte ki honvédelmi miniszternek. 1999-ben a temesvári mérsárlásokban betöltött szerepe miatt 15 év börtönre ítélte a bíróság.

kell elhagynia Temesvárt, a kilakoltatási végzést semmisnek nyilvánítják”,⁹ többszörös áttételen keresztül jutott el a bukaresti magyar nagykövetségre, amely aztán a nagyköveti jelentésben megfogalmazva érkezett Budapestre. A külügyi szakemberek ezt a bizonytalan eredetű információt elemezték, és próbálták magyarázni, mondván: a román hatóságok eljárása komoly presztízsveszteséggel járó döntés, vagy csak az „intézkedés” elodázása, amellyel a megszokott „magyar kérdés” körébe akarják utalni az ügyet.¹⁰ A szoros figyelés alá vont követségi munkatársak nem tudhatták, hogy a Securitate hivatalosainak dezinformációit közvetítik Budapestre, vagy csak a több áttétel miatt torzult híreket elemeznek. A diktatúra ugyanakkor hivatalos, diplomáciai csatornákon tovább folytatta a félretájékoztatást. A már említett december 20-i televíziós beszéde után Stoian¹¹ külügyminiszter berendelte a magyar külképviselet ügyvivőjét, és elmagyarázta, hogy a Temesváron zajló eseményekről a román hatóságoknak „adataik és bizonyítékaik vannak, [...] hogy azokat külföldi kémszervezetek, reakciós körök és csoportok, a romániai helyzet destabilizálásában érdekelt erők támogatásával szervezték”. A külügyminiszter egyértelművé tette Rudas Ernő számára, hogy szerinte a temesvári felforgató tevékenységet Magyarország is támogatja. A román főkülügyér ugyanakkor a Szovjetunió beavatkozásáról is szót ejtett. Az ügyvivő határozottan tiltakozott és rágalomnak nevezte a kifejtett román álláspontot, illetve kérte Stoian minisztert, hogy a román kormány „nyilvánosan határolja magát el a Magyar Köztársaság elleni uszítástól és annak sugallásától, hogy a megmozdulásokat magyar részről bujtogatták”. A

⁹ ÁBTL 2.7.2. 001/249/1989. december 19-i külügyminisztériumi jelentés.

¹⁰ Uo.

¹¹ Stoian, Ion (1927) esztergályosként kezdte pályafutását. Majd a Ștefan Gheorghiu pártiskola rektora (1968–1971), albániai nagykövet (1971–1978), Constanța megye VB-elnöke (1979–1983), külkereskedelmi miniszterhelyettes (1979–1985), az RKP KB külkapcsolatokért felelős titkára (1984–1989. november), végül a diktatúra utolsó külügyminisztere (1989. november 3.–december 22.) lett. A december 22-e előtti tevékenységéért 14 évre ítélték.

magyar ügyvivő felhívta továbbá a külügyminiszter figyelmét, hogy Ceaușescu elnök tv-beszédében az elhatárolódás helyett a külföldi beavatkozások említésekor egyedül Magyarországot nevezte meg.¹² Az összeesküvés-elmélet következő fokozata az volt, amikor Nicolae Ceaușescu ugyancsak december 20-án magához kérte a bukaresti szovjet ügyvivőt és kifejezte rosszallását amiatt, hogy Eduard Sevardnadze külügyminiszter Brüsszelben sajnálatosnak minősítette a temesvári tüntetés vérbefojtását. Ceaușescu kijelentette, megítélése szerint a Temesvárott történtek a Varsói Szerződés országainak előre kitervelt közös akcióját képezték. Követelte, hogy a szovjet vezetés állítsa le a Varsói Szerződés országainak Románia ellen irányuló támadásait. Ezt követően Stoian külügyminiszter külön közölte az NDK, Lengyelország, Csehszlovákia és Bulgária nagyköveteivel: bizonyítékaik vannak arra, hogy a Szovjetunió fegyveres inváziót készít elő Románia ellen – természetesen a szovjet diplomácia válasza sem maradt el: a Moszkvába akkreditált román nagykövettel közölték, hogy a szovjet vezetés különösen nehezményezi a katonai beavatkozás tervével kapcsolatos koholmányokat.¹³

A diktátor politikai rögeszméjén túl a román titkosszolgálatok megtévesztő, dezinformáló tevékenysége rendkívül összetettnek és szervezettnek tűnik. A román–magyar határon átjutott menekülők kihallgatási anyagából derül arra fény, hogy a román hivatalosok tudatosan próbálták elhitetni, hogy Romániában általában minden rendben van, Temesváron semmi különös nem történt, sőt ami történt, az is a magyar propagandaszerveknek Tőkés László körül kialakított hisztériakeltése miatt alakulhatott ki, és a város lakossága csakis (külső) bátorítás következtében támadt rá a rendőrségre.¹⁴ A Securitate

¹² ÁBTL 2.7.2 001/252/1989 1989. december 22-ei napi jelentés.

¹³ ÁBTL 2.7.2 001/254/1989 1989. december 28-ai napi jelentés.

¹⁴ ÁBTL 2.7.1 45-78_10-1989 NOIJ jelentés (a Szabolcs-Szatmár megyei szervek jelentése). A magyar kémelhárításnak a határőrizeti szervektől érkezett jelentés. „Tisztán megállapítható, hogy a december

illegális határátlépést megkísérlő személyekre vonatkozó statisztikái szerint, amelyekben a Romániából illegálisan távozott és a szocialista államok, többek között Magyarország által is visszatoloncolt állampolgárokról készítették, egyértelmű csökkenést mutat a visszaadottak száma. Ezt a társadalmi jelenséget korabeli szakmai kifejezéssel „illegális kikerülőknek” nevezték. A Securitate illetékes tisztjei intenzív operatív feldolgozásnak vetették alá mindazokat a személyeket, akiket a szomszédos államok törvényesen/hivatalosan visszaszolgáltattak.

A román területi szervek hetente jelentették a szomszédos államok által átadott, illetve a Romániába történt illegális belépés után elfogott személyekre vonatkozó összesítő kimutatásokat mind a titkosszolgálat, mind az RKP vezetőségének. Ezekből a statisztikákból tudjuk, hogy december hónap második hetében „96 személy érkezett [sic!] a Magyar Köztársaságból (87-et a magyar hatóságok adtak át és 9 illegálisan lépett be. Az átadottak közül 53-an kevesebb, mint 24 órát tartózkodtak a szomszédos állam területén, 34-en 2 és 30 nap közötti időszakot töltöttek ott, az illegálisan érkezettek pedig legfeljebb 25 napot”.¹⁵

Az átvett vagy a határőrök és a Securitate által elfogott személyeket az *Alfa-művelet* keretében dolgozták fel. A román kémelhárítás tisztjei megvizsgálták és elemezték a magyar intézmények által foganatosított lépéseket, az operatív beszerzésre és a „szökevények” Romániába történő visszaküldésére vonatkozó lépésekre összpontosítva. Ezekre a vizsgálatokra nagy hangsúlyt fektetett a Securitate vezetősége, azonban az eredmények nem minden esetben támasztották alá a várakozásokat. Ez derül ki a Iulian Vlad¹⁶ által Rațiu ezre-

desnek december elején személyesen adott utasításból. A Securitate akkori vezetője hangot adott felháborodásának az *Alfa-program* keretében dolgozók alacsony hatékonyságú munkája miatt, és azt kérte, hogy „vizsgáljanak újra mindent, amit 1989. december 6-áig jelentettek, hasonlítsák össze »az operatív helyzet alapelemeire« vonatkozó adatokat a kapott utasításokkal és az ezen a vonalon végrehajtott feladatokkal. Azután pedig értékeljék, hogy végrehajtották-e a döntéseket, ha pedig nem, akkor állapítsák meg a feladatok nem teljesítésének okát.”¹⁷ Az operatív nyelvezetet megfejtve megállapíthatjuk, hogy a szomszédos államok által átadott és a Romániába a határon keresztül illegálisan visszatérő személyekkel szemben lefolytatott vizsgálatok nem eredményeztek operatív szempontból releváns, azaz hasznosítható adatokat. Iulian Vlad tábornok, a Securitate 1989. decemberi események alatti vezetője, mint ahogy a korabeli szakszolgálatok más, emlékirataikat közzétevő vezetői is úgy vélik, hogy ők egy versengő szolgálat keretében szolgáltak, melynek vezetősége az inaktivitásban találta meg átmentése egyik lehetséges módozatát. A Securitate ezen vezetői – bizonyos törvényi rendelkezések mögé bújva – úgy vélekednek/emlékeznek, hogy ők tájékoztatták a párt vezetőségét arról, ami történik, de nem vettek részt a megtorlásban. Ugyanakkor határozottan állítják, hogy a Securitate hozzájárult a forradalom győzelméhez.¹⁸ A hagyományos diplomáciai keret mindenkor lehetőséget biztosított titkosszolgálati célok

---

hivatásos tisztként dolgozott a Securitate állományában. Állambiztonsági életútjának jelentős részét képzőtisztként teljesítette. 1974-től a román Rendőrtiszt Főiskola vezetője, 1977-től 1984-ig belügyi államtitkár, majd helyettes belügyminiszter 1987-ig. Ekkortól a belügy államtitkáraként a DSS (Departamentul Securității Statului), a Securitate vezetője volt egészen 1989. december 30-áig. A bíróság 25 évre ítélte a decemberi forradalomban elkövetett bűncselekményekért.

¹⁷ ACNSAS Dokumentációs Fond D 013783, 6.

¹⁸ Cristian Troncotă: *Duplicarii. O istorie a Serviciilor de Informații și Securitate ale regimului comunist din România* [A kétszínűek. A romániai kommunista rezsim hírszerző és biztonsági szolgálatainak történelme]. Bukarest, Editura Elion, 2003, 165.

19-én a román határőrizeti szervek a magyar félnek átadott személyt szándékosan dobták át. A korábban a közös határszakaszon illegálisan próbálkozó fiatalembert a román szervek elkapják és megdolgozzák, hogy majd átadás után a betanított szöveget elmondja az őt kihallgatóknak.”

¹⁵ ACNSAS [A Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács Archívuma], Dokumentációs Fond D 013783, 2.

¹⁶ Vlad, Iulian (1931–2017) karrierjét a Párt ifjúsági titkáraként kezdte 1949-ben, majd 1952-től

megvalósítására is. A kuvaiti román nagykövetség egyik diplomatája a helyi elit körében azt terjesztette, hogy a temesvári eseményekért Magyarország a felelős, és ezért később súlyos árat kell majd fizetnie.¹⁹ December 22-e után a magyar beavatkozás kérdése lekerült a román belpolitika asztaláról, azonban a külső fenyegetettség jelensége nem szűnt meg, sőt inkább fokozódott a „terrorista támadások” megjelenésével. A terrorista-kérdés nemcsak a román társadalomnak volt tragikus eredményekkel járó ellentmondásos jelensége, hanem az arab államoké is, így a kuvaiti külügyminisztériumban sem látták világosan, hogy miként vehettek részt arab erők a december 22-e utáni romániai harcokban. Információkkal rendelkeztek arról, hogy korábban Romániában – mint ahogy más szocialista államokban is – két helyen folyt palesztin terroristák kiképzése.²⁰ A külső fenyegetettség kérdése végül csak 1990. január elejéig, a Ion Iliescu vezette átmeneti hatalmi centrum megszilárdulásáig maradt a közéletben. A fenyegetettség nyomtalanul, azaz letartóztatott, sérült, vagy elhalálozott terrorista nélkül tűnt el.

MAGYARORSZÁG VÁLASZA A ROMÁNIAI FORRADALOM GYŐZELMÉRE

A forradalom háttérben zajló manipulációk az események hatása alatt álló tömegeknek nem tűntek fel. A Bukarestből élőben közvetített események hatására december 22-ére a Ceaușescu-rendszer bukásának híre Magyarországon is szétterjedt. Budapesten a Belvárosi Főtemplomban tartottak emlékmisét, amelynek keretében Várszegi Asztrik esztergomi segédpüspök gyászmisét mutatott be a temesvári forradalom áldozatainak emlékére. A szemtanúk szerint a mise végén érkezett a hír, hogy a Ceaușescu házaspár megbukott. A hír hatására a gyászmise örömnéppé változott, és a szertartás örömhimnusszal zárult.²¹ Másnap a Központi Szeminárium

¹⁹ ÁBTL 2.7.1. 45-78_10-251_1989 NOIJ 1989. december 27-ei jelentés.

²⁰ ÁBTL 2.7.3.-45-72/12/90 Feljegyzés a romániai eseményekkel kapcsolatos értesülésekről.

²¹ ÁBTL 2.7.1. 45-78_8-228_1989 NOIJ 1989. december 22-ei jelentés.

rektorának, Asztrik atyának a személygépkocsijával utazva teológusok csatlakoztak az Erdélybe induló, egyházi segélyeket szállító konvojhoz.

Magyarország részéről még a román diktatúra bukása előtt, a harci cselekmények ideje alatt történtek felajánlások a román katonai vezetés irányába. Egyeztetéseket a magyar Honvédelmi Minisztérium vezetése részéről Kárpáti Ferenc miniszter és Borsits László, a Magyar Néphadsereg vezérkari főnöke folytatott Románia nemzetvédelmi miniszterével, Milea vezérezredessel, majd december 22-e után, Victor Atanasie Stănculescuval. A technikai támogatás felajánlása mellett a gyakori egyeztetéseken kényes témák is megvitatásra kerültek, többek között a katonai támadás kérdése, amely rövid idő alatt tisztázódott és lekerült a napirendről. A hadianyag-utánpótlás szükségtelensége mellett azonban Románia lakosságának élelmiszerrel, illetve gyógyszerrel és gyógyászati eszközökkel való ellátása nélkülözhetetlen volt. Az első több tonnányi szállítmány már 22-én elindult Aradra, majd később Bukarestbe és Kolozsvárra.

A magyar társadalom támogató megnyilvánulásai mellett politikai síkon az egyik legfontosabb pozitív lépés 1989. december 23-án történt, amikor a magyar kormány elismerte Románia politikai képviseleti szervét, a Nemzeti Megmentés Tanácsát és kifejezte abbéli szándékát, hogy új alapokra – baráti és együttműködő szintre – helyezze a magyar és román kapcsolatokat. A magyar diplomácia kezdeményezése a román fél részéről fogadókészségre talált, így december 29-én Horn Gyula külügyminiszter Bukarestbe látogatott tájékozódni, illetve egyeztetni a román féllel arról, hogyan tudná támogatni Magyarország Romániát és új keretek közé helyezni a közös kapcsolatokat.

A magyar társadalom országszerte megmozdult és gyűjtéseket szervezett. A segélyszállítmányok elindultak Erdélybe és Romániába.